

Robert Paradecki

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

RYZYO CYKLU ŻYCIA PRODUKTU BANKOWEGO

1. Wstęp

Starowłoskie *risicare*, od którego pochodzi pojęcie ryzyka, oznacza „odważyć się”. Odważyć się na co? Odpowiedź na to pytanie jest oczywista – odważyć się ponieść konsekwencje podjętej decyzji, czyli zaryzykować jej rezultat. Każda bowiem decyzja, podejmowana czy to przez nas samych, czy też przez zarządzających przedsiębiorstwem, a także przez instytucje państwowe, międzynarodowe i światowe, obarczona jest ryzykiem, a raczej niepewnością co do skutków wybranego rozwiązania. Ryzyko od zawsze towarzyszy człowiekowi, ujawniając się w szczególności właśnie podczas podejmowania decyzji i to nie tylko decyzji finansowych, choć to one najbardziej dotyczą w przypadku niepowodzenia. Chociaż ryzyka nie można uniknąć, ponieważ jest ono związane z niepewnością dotyczącą przyszłości (której nie można kontrolować ani dokładnie przewidzieć, a związanej m.in. z ustalonymi celami oraz istniejącymi warunkami politycznymi – polityką gospodarczą rządu ze szczególnym uwzględnieniem polityki podatkowej, technologicznymi, społecznymi, a także stanowieniem i skutecznością prawa), to można nim zarządzać [por. [3; 11; 13; 15]].

2. Ryzyko w działalności banku

Ryzyko banku jako przedsiębiorstwa na rynku finansowym występuje w dwóch aspektach. Banki muszą zarządzać ryzykiem związanym z własnym majątkiem oraz z ryzykiem związanym ze środkami powierzonymi przez klientów. Działalność bankowa jest uzależniona od ustawowych regulacji i ich pochodnych, jednakże pomimo ich przestrzegania nie można wyeliminować ryzyka. Ryzyko w działalności bankowej to za-

groźenie nieosiągnięcia wytyczonych przez bank celów, np. optymalizacji zysku i zapewnienia bezpieczeństwa działania. Każda operacja przeprowadzona przez bank wpływa na poziom wygenerowanego ryzyka – oczywiście w różnym stopniu [4].

Banki funkcjonują w warunkach niepewności przyszłych zdarzeń i niepewności efektów zawieranych transakcji, ponieważ mogą pojawić się różne (niespodziewane) czynniki w okresie od podjęcia decyzji do wygaśnięcia jej skutków [11]¹. Dlatego też dokonanie kompleksowej klasyfikacji ryzyka bankowego nie jest do końca możliwe. Niemniej jednak jedną z podstawowych klasyfikacji ryzyka, pozwalającą wyłonić ryzyko bankowe, jest dziedzina występowania. Mamy zatem do czynienia:

- z ryzykiem produkcyjnym,
- z ryzykiem handlowym,
- z ryzykiem finansowym [14].

3. Ryzyko finansowe

Ryzyko finansowe to nie tylko groźba utraty pieniędzy, ale również groźba utraty ich wartości². Ryzyko finansowe, z punktu widzenia tak osoby fizycznej, jak i podmiotu gospodarczego (w tym przypadku instytucji działającej na rynku finansowym), doskonale obrazuje działalność banku. Banki coraz bardziej stają się wyraźnym uczestnikiem globalnego rynku – rozumianego jako całokształt stosunków handlowo-gospodarczych, obejmującego sprzedaż i kupno towarów, wymianę kapitałów, usług itp., a również zespół kupujących i sprzedających, których decyzje wpływają na kształtowanie się podaży i popytu oraz poziomu cen. Stopa procentowa i ryzyko z nią związane jest głównym, ale nie jedynym elementem ceny, na który ma także niewątpliwie wpływ cykl życia usługi finansowej (por. [9]).

Banki, pełniąc funkcję pośrednika finansowego w gospodarce narodowej (posiadającego status instytucji zaufania publicznego), narażone są na ryzyko wynikające z braku pełnej informacji w zakresie podejmowanych decyzji oraz z braku możliwości przewidzenia przyszłego scenariusza wydarzeń. Wynika to z dwóch zasadniczych kwestii:

- 1) otoczenie banku stale ewoluuje – dotyczy to m.in. rosnących wymagań klientów, wzrostu konkurencyjności na rynku finansowym oraz zmian zachodzących w gospodarce,

¹ Czynniki ryzyka występują w kilku obszarach działalności, m.in.: w środowisku gospodarczym, w którym działają banki komercyjne, w regulacjach systemowych, wynikają z istoty operacji bankowych i funkcjonowania rynków finansowych, w sferze organizacji i zarządzania, w doborze zatrudnionych w banku ludzi i w sposobach ich funkcjonowania, w naciskach wywieranych przez prominentne osoby na decyzje podejmowane na różnych szczeblach bankowej hierarchii [12].

² Dewaluacja pieniądza sięga początków bankowości i pieniądza. Starożytny rzymski as, równy funtowi brązu, podczas II wojny punickiej uległ dwukrotnej dewaluacji – w 217 r. p.n.e. zmniejszono jego wartość do połowy funta, po kilku latach do jego ćwierci. W roku 64 Neron przeprowadził dewaluację, obniżając wartość aureusa do 7,27g złota i denara do 3,41g srebra. Od czasów Nerona normą stało się też dodawanie miedzi do monet srebrnych (por. [7]).

2) sytuacja wewnętrzna banku również ulega ciągłym zmianom, które dotyczą organizacji pracy, stosowanych technologii, polityki kadrowej, jakości kadry itd. [3].

Wysoki stopień ryzyka finansowego to jedna z cech charakterystycznych działalności banków, ponieważ większość operacji bankowych jest związana z ryzykiem, a stopień zagrożenia zwiększa fakt, iż banki operują głównie pieniędzmi obcymi, które trzeba oddać na żądanie klienta. Istotnym czynnikiem zmniejszającym zakres ryzyka bankowego jest działalność nadzoru wprowadzającego i kontrolującego stosowanie norm ostrożnościowych [2].

Jak zatem zarządzać, a raczej ograniczać ryzyko utraty wartości pieniądza występującego pod postacią produktu (usługi) bankowej, skoro banki osiągają zyski właśnie dzięki podejmowaniu ryzyka i zarządzaniu nim [4]? Ryzyko banku jest wywoływane przez wiele czynników, które w zależności od określonych uwarunkowań mogą być mniej lub bardziej istotne. Nie można jednak zbagatelizować czynnika klient–pieniądz, choć im bardziej stałe źródła przychodów posiadają klienci banku (skutkujące stabilnym przyrostem lub utrzymaniem na danym poziomie nadwyżek kapitału pracującego), tym mniejsze ryzyko wiąże się z transakcjami banku i odwrotnie. W istocie sprawy jest to czynnik „jakości” klientów banku – ich kondycji finansowej i rynkowej oraz zachowań (por. [12]). Chociaż czy tylko? Nie można tutaj zapomnieć o jakości usługi finansowej.

4. Podstawowe kategorie ryzyka w banku [1-4, 6]

Ryzyko bankowe można podzielić na³:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko struktury aktywów i pasywów (ALM),
- ryzyko rynkowe,
- ryzyko operacyjne,
- inne.

³ Przedstawiony podział ryzyka bankowego nie jest jedynym i właściwym podziałem, aczkolwiek zbliżonym do postanowień Nowej Umowy Kapitałowej (por. 8)). Inny podział (bardziej rozbudowany) zaproponowała Z. Wilimowska. Wskazała następujące kategorie ryzyka bankowego: ryzyko strategiczne i operacyjne. W ramach ryzyka operacyjnego wyróżniła ryzyko finansowe i ryzyko techniczno-organizacyjne. Ryzyko kredytowe i ryzyko stopy procentowej ujęte zostały w podkategorii ryzyko bilansowe odpowiednio w ryzyku podmiotowym i ryzyku rynkowym. Obie kategorie natomiast stanowią ryzyko wyniku, będące obok ryzyka płynności kategorią ryzyka finansowego [14]. K. Matthews i J. Thompson dokonali podziału ryzyka bankowego na ryzyko: rynkowe (w tym: stopy procentowej [bazy, kształtu krzywej dochodowości, poziomu krzywej dochodowości], cen akcji, cen surowców i kursowe), prawne, operacyjne, płynności i kredytowe [6]. Natomiast Z. Korzeb wyróżnił następujące rodzaje ryzyka bankowego: rynkowe, kredytowe, w obszarze finansowym, operacyjne i inne rodzaje ryzyka [5].

5. Ryzyko kredytowe

Zagrożenie, że płatności związane z obsługą kredytu nie zostaną przez klienta uregulowane w terminie przewidzianym umową, w całości lub częściowo, ma zasadniczy wpływ na wynik finansowy banku. Zwłoka w spłacie może spowodować utratę płynności oraz – przy dodatniej wartości pieniądza w czasie – oznacza rzeczywistą stratę dla banków. Ryzyko kredytowe powinno być analizowane w odniesieniu do pojedynczej ekspozycji kredytowej oraz do portfela kredytowego. Sposobem minimalizacji tego rodzaju ryzyka jest: odzwierciedlenie ryzyka udzielenia kredytu w jego cenie; wprowadzenie limitów kredytowych, ponieważ oprocentowanie nie może odzwierciedlać całego ryzyka; inny sposób to powiązanie z kredytem dodatkowych zabezpieczeń mających na celu przekazanie bankowi tytułu własności do majątku. Ważne jest także dokonywanie bieżącej (cyklicznej, np. półrocznej, rocznej) analizy sytuacji majątkowej kredytobiorcy (takie rozwiązanie stosowane jest przez banki m.in. w przypadku kredytów mieszkaniowych dla osób fizycznych, a także w przypadku kredytów gospodarczych).

6. Ryzyko struktury aktywów i pasywów (ALM)

Prawidłowa struktura aktywów i pasywów w każdej firmie (nie tylko w banku) obrazuje właściwy sposób zarządzania. Od niej bowiem zależą podstawowe wskaźniki ekonomiczne, które w niewątpliwy sposób wpływają na umocnienie się danego banku na rynku finansowym. Omawiany rodzaj ryzyka obejmuje ryzyko płynności, stopy procentowej i inwestycji. Dwa pierwsze wynikają z niedopasowania się terminów zakończenia transakcji (ryzyko płynności) i przeszacowania oprocentowania (ryzyko stopy procentowej).

Ryzyko płynności polega na utracie przez bank zdolności do regulowania zobowiązań w terminie i na refinansowaniu niepłynnych aktywów bądź na braku możliwości sprostania popytowi na kredyt, spowodowanym np. nieoczekiwanymi masowymi wypłatami depozytów przez klientów. Istnieje zatem istotny problem dopasowania terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów, ponieważ decyzje kredytobiorców i deponentów mają charakter autonomiczny i trudno jest przewidzieć dokładnie wielkość strumienia wypłat środków pieniężnych. Ryzyko płynności można ograniczyć poprzez zachowanie właściwej proporcji między zyskiem i ryzykiem podczas podejmowania decyzji związanych z pozyskaniem środków i ich lokowaniem oraz poprzez zachowanie właściwej relacji pomiędzy aktywami dochodowymi i niedochodowymi. Warunki te należy spełnić przy wykorzystywaniu przez bank metod zarządzania płyn-

nością, tj.: puli zasobów finansowych, konwersji zasobów finansowych, aktywnego zarządzania pasywami, sekurytyzacji należności kredytowych⁴.

Ryzyko stopy procentowej należy natomiast rozumieć jako niekorzystny wpływ zmian stóp procentowych na wynik odsetkowy banku (marżę odsetkową). Można je ograniczać poprzez: prowadzenie wytyczonej polityki zarządzania aktywami i pasywami, rezygnację z inwestycji o długim terminie zwrotu, wykorzystanie transakcji zabezpieczających umożliwiających transfer ryzyka.

Ryzyko inwestycji wynika natomiast z portfela papierów właścicielskich i dłużnych księgi bankowej. Jego przejawem jest utrata wartości w porównaniu z początkowo zainwestowaną kwotą.

7. Ryzyko rynkowe

Ryzyko to nazywane także cenowym, stanowi niepewność w zakresie korzyści (zysków) wynikających ze zmiennej sytuacji rynkowej, tzn. wahań: cen aktywów, stóp procentowych, zmienności cen, kursów walut oraz płynności rynku. Ten rodzaj ryzyka jest nierozzerwalnie wpisany w bankowość, gdyż dzięki funkcji pośrednictwa finansowego i transformacji terminów płatności bank generuje zyski. Ponieważ ryzyko rynkowe nie może i nie powinno być całkowicie wyeliminowane, kierujący bankiem powinni stworzyć odpowiedni proces zarządzania nim [1; 4]. Można zatem stwierdzić, iż ryzyko struktury aktywów i pasywów jest pochodną ryzyka rynkowego.

8. Ryzyko operacyjne

Ten rodzaj ryzyka to ryzyko straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów technicznych lub zdarzeń zewnętrznych przy dokonywaniu płatności lub rozliczaniu transakcji. Obejmuje ono ryzyko prawne (ryzyko ukarania lub wprowadzenia sankcji przez władze administracyjne z powodu działalności niezgodnej z prawem), niemniej jednak wyłącza ryzyko reputacji (skutkujące utratą zaufania na rynku) i strategiczne (poniesienia strat w wyniku niewłaściwego zdefiniowania zadań i celów). Niektórzy twierdzą, iż nie jest to dobrze sformułowane pojęcie, ponieważ trudno odróżnić je od „zwykłej niepewności” towarzyszącej bankowi w co-

⁴ Poza wymienionymi metodami zarządzania płynnością w banku warto wspomnieć także o teoretycznych regułach zarządzania płynnością, formułowanych w XIX w. do których to reguł należą: złota reguła bankowa, reguła osadu we wkładach, reguła przesunąć w aktywach bilansu, reguła maksymalnego obciążenia [2].

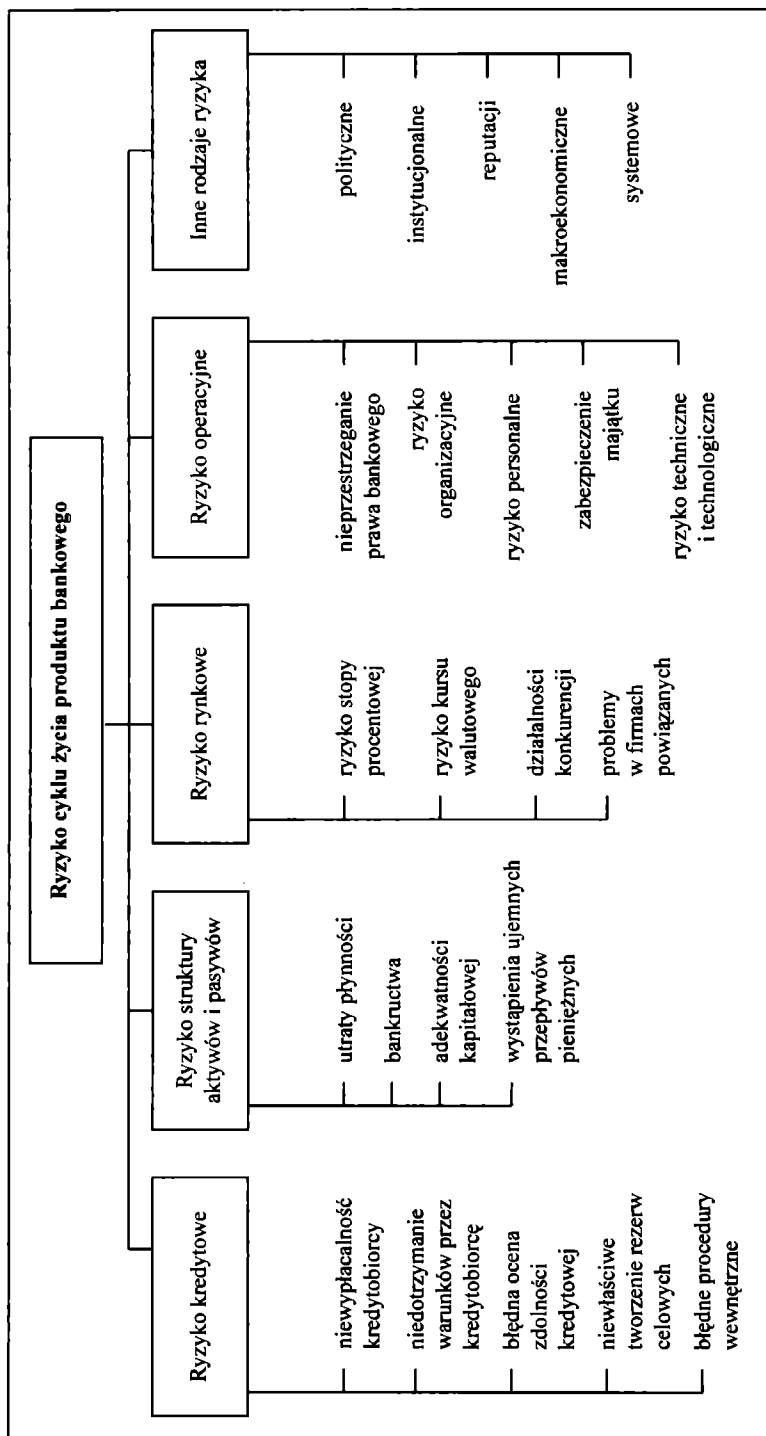
dziennych operacjach. Można je wiązać ze stratami innymi niż te wynikające z ryzyka kredytowego i rynkowego (awaria systemów, zła decyzja, defraudacja)⁵.

9. Ryzyko cyklu życia produktu bankowego

Wykreowany i oferowany przez banki produkt należy rozpatrywać w powiązaniu ze zmianami sytuacji na rynku i potrzeb klienta. Produkt bankowy może nie ulegać istotnym zmianom, ale na skutek pojawiania się na rynku produktów nowych i zmian potrzeb konsumenta może się zmieniać jego zdolność do ich zaspokojenia, a co się z tym wiąże, klienci mogą zrezygnować z zakupionych produktów bankowych. Stopniowe nabywanie i utrata zdolności produktu bankowego do zaspokojenia potrzeb klienta wiąże się z tzw. cyklem życia produktu. Jest to okres, w którym dany produkt znajduje na rynku nabywców [10]. Ze względu na zmiany, zachodzące po stronie zarówno popytu jak i podaży, nie można wykluczyć pojawienia się ryzyka, towarzyszącego nam od zarania dziejów.

Wśród wielu odmian ryzyka występujących nieodłącznie z funkcjonowaniem banku, ryzyko rynkowe ma zasadniczy związek z klientem dokonującym zakupu produktów bankowych, dzięki którym banki zarabiają – mogą przeprowadzić rachunek ekonomiczny, choć niewątpliwie ryzyko kredytowe (jako odrębny rodzaj ryzyka bankowego) bardziej niekorzystnie wpływa na wyniki banku. Można zatem stwierdzić, iż ryzyko kredytowe jest pochodną ryzyka rynkowego, w przypadku bowiem kredytów jego oprocentowanie zawiera cenę za ryzyko, choć nie może ono odzwierciedlać całego ryzyka [4]. Dlatego też w zasadniczy sposób cykl życia produktu bankowego (faza cyklu, w której znajduje się produkt) może oddziaływać na poziom ryzyka rynkowego (związanego z ceną produktu bankowego), a także ryzyka kredytowego (związanego ze zmniejszeniem lub ograniczeniem wymogów ostrożnościowych – np. obniżenie minimalnego poziomu dochodu kredytobiorcy w podejmowaniu decyzji kredytowych – związanych z umocnieniem lub zwiększeniem pozycji na rynku); nie można zapominać też o ryzyku opera-

⁵ Rekomendacje Komitetu Bazylejskiego dla celów identyfikacji ryzyka operacyjnego i zarządzania nim wskazują na następujące linie biznesowe w banku: finansowanie przedsiębiorstw, sprzedaż i operacje spekulacyjne, bankowość detaliczną, bankowość komercyjną, płatności i rozliczenia, usługi pośrednictwa, zarządzanie aktywami na zlecenie, brokerskie usługi detaliczne. Systematyzują także kategorie zdarzeń operacyjnych na trzech poziomach szczegółowości. Najwyższy poziom obejmuje 7 głównych kategorii: oszustwo wewnętrzne, oszustwo zewnętrzne, praktykę kadrową i bezpieczeństwo pracy, klientów i produkty oraz praktykę biznesową, uszkodzenia aktywów, zakłócenia działalności i błędy systemów, dokonywanie transakcji i dostawę oraz zarządzanie procesami. W procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym można wyróżnić cztery podstawowe czynniki ryzyka: ludzi, procesy i systemy, zarządzanie zewnętrzne, zlecenie czynności na zewnątrz (outsourcing). W celu zapewnienia adekwatnej kontroli profilu ryzyka system kontroli ryzyka operacyjnego działa na kilku poziomach: pierwsza linia kontroli – jednostki biznesowe i komórki odpowiedzialne za poszczególne czynniki ryzyka operacyjnego; druga linia kontroli – sprawowana przez jednostki niezależne od pionów operacyjnych; trzecia linia kontroli – audyt wewnętrzny [1].

Rys. 1. Ryzyko cyklu życia produktu bankowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie [5].

cyjnym (zgodnie bowiem z rekomendacjami Komitetu Bazylejskiego jedną z podstawowych kategorii zdarzeń operacyjnych są klienci i produkt, czyli także cykl życia produktu) i ryzyku struktury aktywów i pasywów (z naciskiem na ryzyko stopy procentowej jako element ceny produktu bankowego). Zatem niewątpliwie ryzyko cyklu życia produktu bankowego łączy w sobie każdą z głównych kategorii ryzyka bankowego.

Przy wprowadzaniu nowego produktu na rynek bankowy lub do oferty banku często zaniżana jest – w przypadku produktów o charakterze kredytowym – norma ostrożnościowa, pozwalająca szerszemu gronu nabywców skorzystać z nowej oferty. Czasem banki taką operację przeprowadzają w późniejszej fazie cyklu życia produktu. Przesłankami takiego zachowania (wpływającego na wzrost ryzyka) jest stworzenie odpowiednich (łatwych dla klientów) warunków do wprowadzenia i „uwidocznienia” nowego produktu bankowego pośród pozostałych usług funkcjonujących na rynku finansowym. Każda, nawet najmniejsza modyfikacja produktu bankowego, zwłaszcza dająca większe możliwości jej konsumentom, powoduje wzrost zainteresowania nim (jednak nie zawsze taki, jakiego oczekiwali zarządzający bankiem).

Bank, wprowadzając nowy produkt do oferty produktowej, nie może nigdy wykluczyć ryzyka, choć może je ograniczyć poprzez przygotowanie i zastosowanie odpowiednich procedur produktowych, pozwalających sprzedawcy dokonać dokładnej oceny nabywcy pod kątem ewentualnego ryzyka. W każdej fazie cyklu życia produktu zasadne staje się dokonanie analizy zarówno rynku, jak i nabywców, ponieważ każdy z nich charakteryzuje się innymi cechami. Jeżeli nawet w początkowych fazach cyklu życia produktu okazać się może, iż bank zarządza ryzykiem (przede wszystkim ryzykiem stopy procentowej ze względu na stosunkowo wysoką cenę produktu) w sposób właściwy, to nie można na tej podstawie zaprzestać analizy ryzyka. Każda kolejna decyzja, mająca wpływ na pojawienie się lub ograniczenie ryzyka (wzrost/obniżenie: ceny, kryteriów nabycia produktu, liczby konsumentów i konkurentów na rynku) powinna być poprzedzona nie tylko dokładną analizą obecnego ryzyka, ale także dokładną analizą rynku oraz mikro- i makrootoczenia. Faza cyklu życia produktu bankowego pozwala bowiem na podjęcie odpowiednich czynności, ograniczających powstanie lub skutki zaistniałego ryzyka. Jeżeli bowiem ryzyko będzie rosło, to bank powinien podjąć się danej operacji tylko wtedy, gdy spodziewany zysk wzrośnie bardziej niż proporcjonalnie.

Chociaż pewne kategorie ryzyka bankowego towarzyszą produktowi bankowemu przez cały cykl życia, to jednak z różnym natężeniem ujawniają się w każdej z faz cyklu. Ryzyko wiąże się z mierzalnym prawdopodobieństwem zaistnienia wielkości i wartości, które mają wpływ na odchylenie się wielkości docelowej od poziomu oczekiwanego. W zasadniczy sposób determinuje to klasyfikację ryzyka, zwłaszcza poprzez specyfikę funkcjonowania instytucji pośrednictwa finansowego (por. [5]).

Faza wprowadzenia, z uwagi na niską sprzedaż, spowodowaną skorzystaniem z oferty banku przez klientów innowatorów z powodu m.in. wysokiej ceny i występowaniem produktu w wersji podstawowej (bez usług dodatkowych) oraz negatywnym

przepływem gotówki, wpływa niewątpliwie na pojawienie się tylko kilku konkurentów. Znajduje to odzwierciedlenie m.in. w następujących kategoriach ryzyka bankowego: błędnej oceny zdolności kredytowej (w przypadku kredytów), osiągnięcia wyniku finansowego, wystąpienia ujemnych przepływów pieniężnych, błędnych procedur wewnętrznych oraz personalnym (związanym z nieumyślnymi błędami pracowników podczas sprzedaży nowego produktu, a wynikającym z błędnych procedur wewnętrznych, braku doinformowania i przeszkolenia pracownika).

Faza wzrostu charakteryzuje się osiągnięciem szczytowego poziomu zysku, zwiększeniem zainteresowania produktem z powodu obniżenia się ceny oraz ulepszeniem produktu przez dodatkowe usługi. Pojawia się coraz więcej konkurentów, a bank dokonuje zmian w procedurach produktowych, umożliwiając dostęp do danego produktu szerszemu gronu konsumentów. Dlatego też w tej fazie cyklu życia produktu bardziej uwidacznia się ryzyko niedotrzymania warunków przez klienta, błędnej oceny zdolności kredytowej, przekraczania limitów koncentracji, działalności konkurencji (spadek popytu, spadek ceny).

W fazie dojrzałości obserwujemy spowolniony wzrost sprzedaży z wysokim przepływem gotówki. Ze względu na dokonanie modyfikacji oferty powiązanej z produktem głównym więcej konsumentów dokonuje zakupu, jednak także większość konkurentów wprowadza do swojej oferty taki sam lub podobny produkt. Bank musi dążyć do obrony pozycji na rynku. Zaobserwować można nasilające się ryzyko konkurencji (silniejsze niż w fazie wzrostu) i powiązane częściowo z nim ryzyko sporów z kontrahentami. Taka sytuacja na rynku daje bankowi sygnał o możliwości wystąpienia także ryzyka nieosiągnięcia wyniku finansowego związanego z ewentualnym spadkiem przychodów.

W fazie spadku „negatywne” ryzyko jest najbardziej widoczne. Wpływa na to spadek sprzedaży, typ konsumentów nabywających produkt (maruderzy), niski przepływ pieniędzy oraz wzrastająca cena i zracjonalizowanie usług dodatkowych powiązanych z produktem. Także konkurenci zaczynają w danym obszarze produktowym „wymierać”. Bank musi liczyć się z ryzykiem utraty płynności w ramach danego produktu, będącym następstwem zarówno błędnych decyzji po stronie banku, jak i niewłaściwego postępowania klientów nabywających dany produkt.

10. Podsumowanie

Ryzyko jest nieodłącznie związane z każdą decyzją podejmowaną czy to przez nas samych, zarządzających przedsiębiorstwami, czy instytucjami państwowymi. Ma ono szczególne znaczenie dla banków, ponieważ pełnią one funkcje instytucji zaufania publicznego. W literaturze spotkać się można z twierdzeniem, iż banki starają się wyeliminować ryzyko. W moich rozważaniach nad ryzykiem bankowym wskazałem w kilku przypadkach sposoby ograniczenia ryzyka, choć jak także wspomniałem, ryzyko rynkowe nie może i nie powinno być całkowicie wyeliminowane, ponieważ dzięki funkcji

pośrednictwa finansowego i transformacji terminów płatności bank generuje zyski. Spośród wielu podziałów ryzyka bankowego najbardziej zbliżonym do postanowień Nowej Umowy Kapitałowej jest podział na ryzyko: kredytowe, struktury aktywów i pasywów, rynkowe oraz operacyjne. Należy tutaj podkreślić, iż wszystkie kategorie ryzyka bankowego w sposób bezpośredni lub pośredni uzależnione są od produktu bankowego i jego cyklu życia lub w nim znajdują odzwierciedlenie. Ryzyka nie można wyeliminować – jest „tak stare jak świat”. Można nim jednak zarządzać. Odpowiednie narzędzia controllingu pozwalają na przeprowadzenie monitoringu ryzyka, poprzez jego identyfikację, ustalenie jego poziomu i sterowanie nim. Ważne jest także przestrzeganie limitów określonych w przepisach (zarówno krajowych, jak i międzynarodowych) regulujących funkcjonowanie banków jako instytucji zaufania publicznego, działających na szeroko rozumianym rynku finansowym.

Literatura

- [1] *Bankowość dla praktyków – Europejski Certyfikat Bankowca EFCB*, cz. II, Gdańska Akademia Bankowa, Warszawski Instytut Bankowości, Międzynarodowa Szkoła Bankowości i Finansów, Gdańsk–Katowice–Warszawa 2005.
- [2] Dobosiewicz Z., *Wprowadzenie do finansów i bankowości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- [3] Grzywacz J., *Podstawy bankowości*, Difin, Warszawa 2002.
- [4] Iwanicz-Drozdowska M., *Zarządzanie finansowe bankiem*, PWE, Warszawa 2005.
- [5] Korzeb Z., *Budżetowanie w banku komercyjnym*, Difin, Warszawa 2007.
- [6] Matthews K., Thompson J., *Ekonomika bankowości*, PWE, Warszawa 2007.
- [7] Morawski W., *Zarys powszechnej historii pieniądza i bankowości*, TRIO, Warszawa 2002.
- [8] *Nowa metodologia adekwatności kapitałowej – filar 3 – Dyscyplina rynkowa*, NBP GINB, www.nbp.pl.
- [9] Paradecki R., *Analiza dochodowości i ceny pieniądza pod postacią produktu bankowego*, [w:] *VII Ogólnopolskie Seminarium Doktorskie Finansów i Rachunkowości*, Wydawnictwo WSFiR, Sopot 2007.
- [10] Paradecki R., *Rachunek kosztów cyklu życia produktu bankowego*, [w:] *Rachunkowość a controlling*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej nr 1139, Wrocław 2006.
- [11] Rajczyk M., *Ryzyko w działalności banków komercyjnych*, Wydawnictwo WSB, Poznań 2000.
- [12] *Ryzyko w działalności banków komercyjnych*, red. J. Stacharska-Targosz, Wydawnictwo WSB, Poznań 2000.
- [13] Wilimowska Z., Wilimowski M., *Struktura zarządzania finansami*, OPO, Bydgoszcz 2001.
- [14] Wilimowska Z., *Zarządzanie ryzykiem*, www.pwsz.nysa.pl.
- [15] Wójciak M., *Metody oceny ryzyka kredytowego*, PWE, Warszawa 2007.

RISK OF THE BANKS PRODUCT LIFE CYCLE

Summary

Risk of the banks product life cycle is a consequence of everyone's bank risks. Functioning of the bank is burdened with the: credit risk, risk of the structure of assets and liabilities, market risk and operating risk. The greatest influence on the bank product life cycle has: the credit risk, the risk of the fluidity and the interest rate risk. They are a consequence of the receipt of the product through the market (customers and the competition).